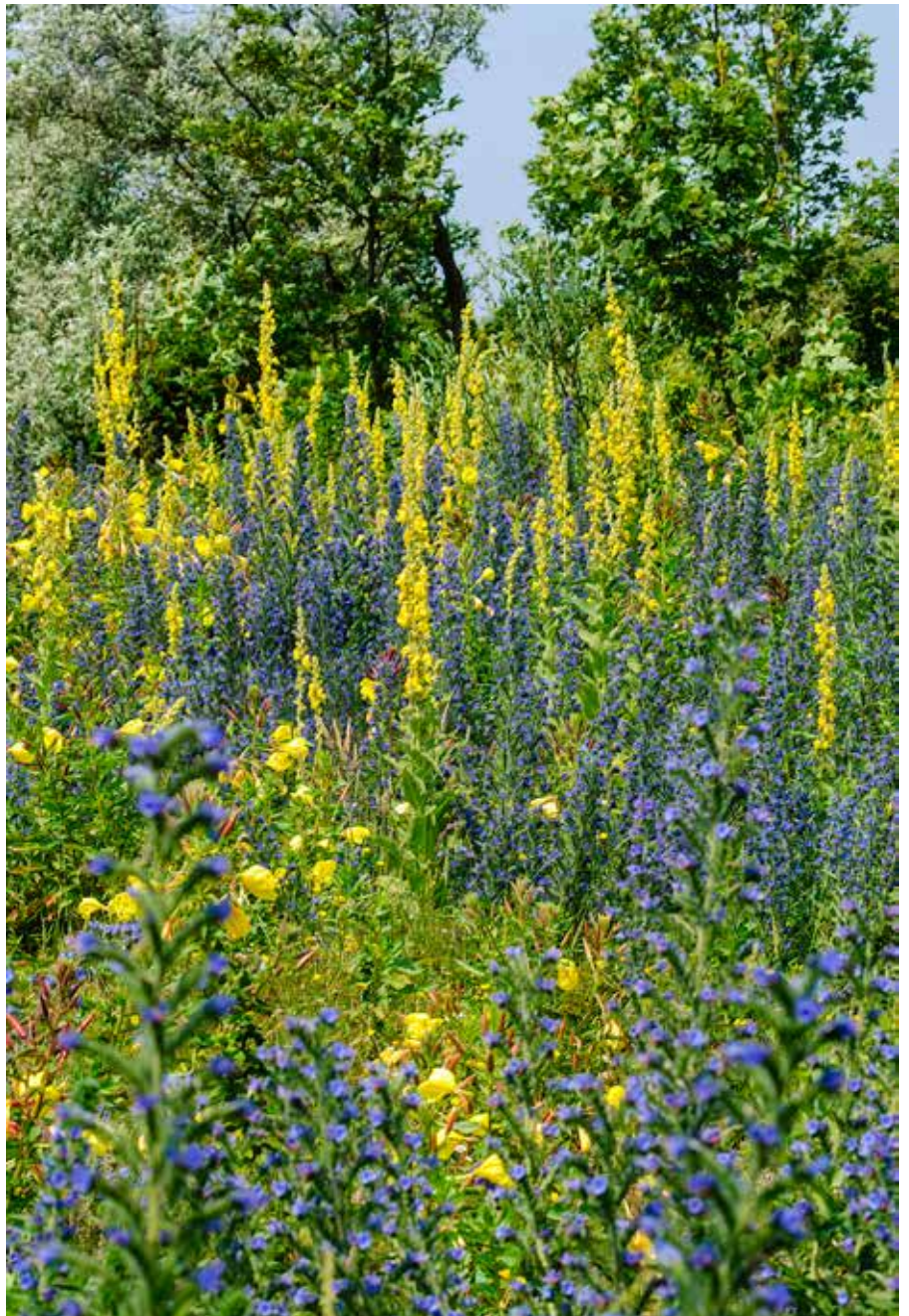

Tekst: Martin Stevens

De laatste tijd krijgen we bij kwekerij Kase&Co in Kortenhoef, veel vragen over 'klimaat-adaptieve beplanting'. Ook lees je er regelmatig over. Meestal wordt dan bedoeld of het verstandig is om soorten die in een zuidelijke en/of droge klimaatzone thuishoren, ook hier aan te planten omdat het klimaat verschuift. Denk aan soorten uit het Middellandse Zeegebied of prairieplanten uit Amerika. Wat betekent dat voor de biodiversiteit?

Een kleurige mix van toortsen en slangenkruid: soorten die lange perioden van droogte overleven. (Foto: Wolverlei/Martin Stevens)

Het lijkt inderdaad of we in een zuidelijke klimaatzone belanden, zeker tijdens zo'n lange, droge periode als we in juni hadden. Wereldwijd is sprake van opwarming, van klimaatverandering. Maar klimaatverschuivingen zijn ook golfbewegingen die duizenden of honderdduizenden jaren beslaan. De tijd tussen de voorlaatste en laatste ijstijd duurde ca 15.000 jaar,

PLANTEN VOOR WARME, DROGE ZOMERS

Nectarsnoepende vlinders en opvretende rupsen horen bij de 'hofhouding'.

de laatste ijstijd duurde ca 105.000 jaar en ligt inmiddels zo'n 10.000 jaar achter ons. In die natuurlijke schommelingen van lange warme en koude periodes bewoog het leven in onze gebieden mee: planten en dieren kwamen en gingen, pasten zich aan of stierven uit. Dat is meteen het grote verschil met de klimaatverandering die nu optreedt door menselijke invloed. De veranderingen gaan zo snel dat planten, dieren en hele ecosystemen veel te weinig tijd krijgen om zich aan de veranderingen aan te passen.

Hofhouding

Elke plant leeft samen met andere planten en dieren in een ecosysteem. Ik noem dat samenleven vaak de 'hofhouding' van een soort. Tijdens de trage klimaatgolven, schuiven hele ecosystemen mee. Niet alleen de planten maar ook de omringende dierenwereld krijgt de kans om zich aan te passen. Voor het aanpassen aan die veranderingen is echter veel tijd nodig. Mensen hebben de gewoonte om allerlei soorten planten van elders mee te nemen naar nieuwe woon-

plaatsen. Haal je een soort uit zijn natuurlijke ecosysteem dan geeft dat een 'schrik-effect'. De soort komt zonder zijn ondersteuning, zonder zijn bestuivers en zonder zijn opvreter in een nieuw gebied. Voordat die hele hofhouding weer op orde is en de plant zijn plek in het ecosysteem gevonden heeft, ben je al gauw honderden of duizenden jaren verder. Al eeuwenlang worden exoten ter verfraaiing van onze leefomgeving, tuinen en plantsoenen, of voor ons voedsel naar hier gehaald. Ondanks dat leveren 'exoten' nog steeds weinig op voor de plaatselijke biodiversiteit. Momenteel komt er een nieuw fenomeen om de hoek kijken. Vanuit de sierteeltsector wordt 'klimaat-adaptief' aangeprezen om nog meer exoten aan te planten, want die zijn 'beter aangepast'. Klopt, ze kunnen tegen droogte, doen het uitstekend op de gortdroge verkeersrotondes en zorgen daar voor een fleurig geheel. Maar ze bieden weinig tot geen voedsel aan inheemse insecten en andere dieren, in die zin zijn ze helemaal niet aangepast. Er komen wel steeds meer zuide-

lijke diersoorten die zich hier vestigen zoals de kolibrievlinder, de tijgerspin en de Cetti's zanger. Zij zijn hier op eigen kracht gekomen. De overgrote meerderheid doet er echter veel langer over en verhuist heel traag met de van nature 'opschuivende' planten, struiken en bomen mee. In het geval van Amerikaanse soorten zal dat zelfs helemaal niet gebeuren. Pas als de bijbehorende dieren de tijd krijgen om op eigen kracht mee te verhuizen dragen zuidelijke soorten bij aan de biodiversiteit hier.

Biodiversiteit

Natuurlijk staat het ieder vrij om voor tuinen en plantsoenen plantensoorten te kiezen die hij of zij mooi vindt. Wil je echter iets betekenen voor de biodiversiteit, kijk dan naar de vele inheemse soorten. Daar zitten prachtige planten bij die zeker niet misstaan in onze woonomgeving en optimaal zijn aangepast aan langdurige droogte en warmte. Ik denk dan met name aan plantensoorten van onze zee- en rivierduinen, hoge zandgronden en soorten die zich op dijken thuis

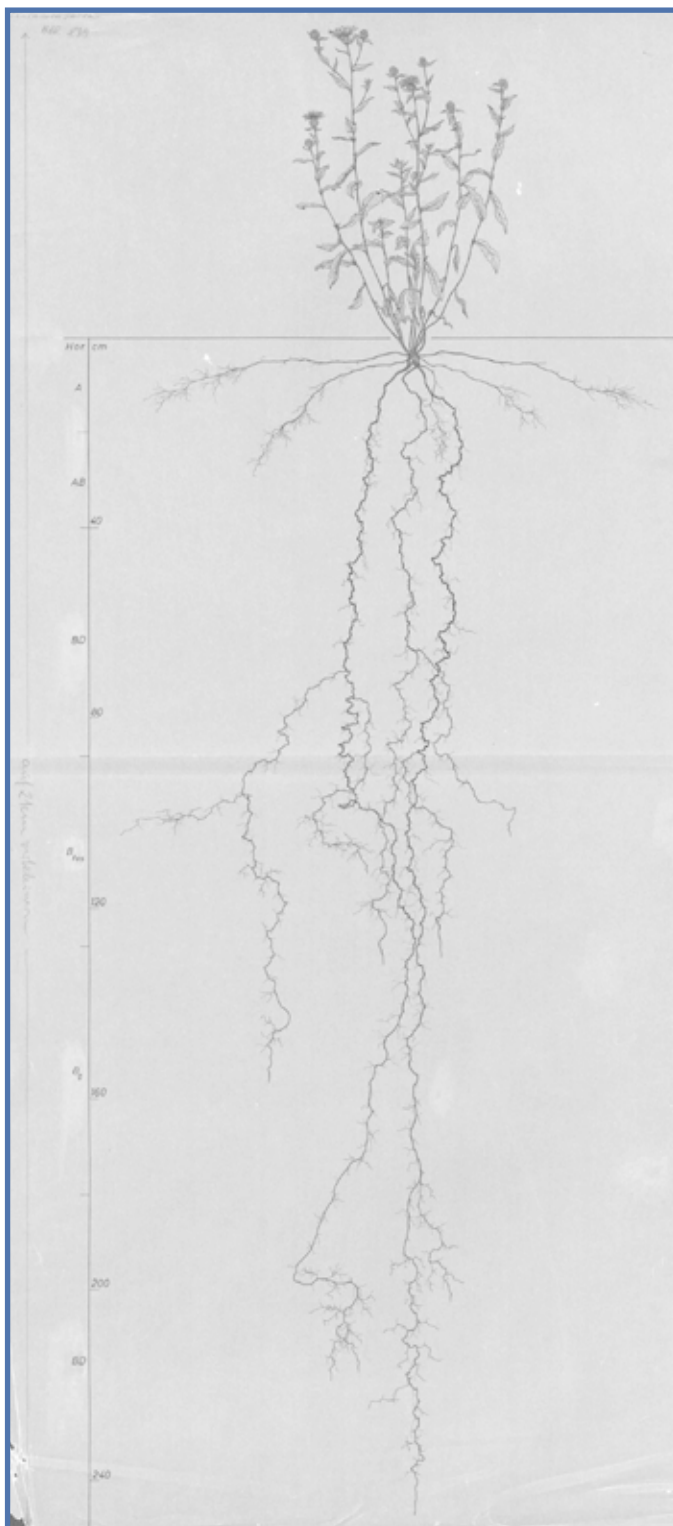

Bloeiend knoopkruid in een droge berm
(Foto: Wolverlei/Martin Stevens)

voelen. Bovendien kunnen ze tegen flinke plensbuien want extreme weersomstandigheden zijn ook een kenmerk van de klimaatverandering waarmee we te maken hebben.

Bloemrijk

Tijdens de droge periode in mei en juni vielen al vroeg in het seizoen de verdroogde bermen op. Tussen de gele grassen stonden echter verrassend veel fraaie planten te bloeien: knoopkruid, muskuskaasjeskruid, cichorei, margriet, gewone rolklaver, slangenkruid, tormentil. Ook composieten zoals het jacobskruiskruid, later in het jaar opgevolgd door biggenkruid, verschillende soorten leeuwentanden, melkdistels, akkerdistel, speerdistel. Daarnaast zie je veel wilde peen, hier en daar akkerklokje en op droge, zure zandgrond grasklokje. Deze soorten handhaven zich vaak door goede aanpassingen tegen droogte. Knoopkruid bijvoorbeeld ontwikkelt een wortelstelsel van wel twee meter diep! Andere soorten zoals pastinaak hebben een knol. Of ze overleven door wateropslag in het blad, zoals de vetplanten wit vetkruid en muurpeper. Behaarde stengels en bladeren gaan verdam-

Deze tekening van het wortelgestel van knoopkruid laat goed zien hoe diep de plant wortelt. Dat verklaart waarom de plant er tijdens droogte zo fris bijstaat.

(Afkomstig uit: Kutschera, L.; Lichtenegger, E., Wurzelatlas mitteleuropäischer Gruenlandpflanzen, Stuttgart, Jena, New York : Gustav Fischer Verlag, 1992).

< Deze
informatieve
tekeningen van planten-
wortels zijn ook te
bekijken via www.wur.nl,
zoek op
'root systems'.

(Foto: Wolverlei/Martin Stevens)

Tuin in Rotterdam met inheemse beplanting die tegen een 'droogtestootje' kan.

ping tegen, daar maken koningskaars, melige toorts en zwarte toorts gebruik van. Ook wilde tijm, geel zonneroosje en lange ereprijs zijn planten die prima tegen droogte en warmte kunnen. Je kunt dus met inheemse planten een uitstekende klimaatadaptieve beplanting voor tuinen, bermen en plantsoenen samenstellen die ook nog eens 100% bijdraagt aan de biodiversiteit van hier.

Nieuwe beplanting

Heb je plannen om nieuwe planten in de grond te zetten, dan doe je dat uiteraard liefst in een vocht-

tige, koelere periode. Ook dan zal de jonge beplanting eerst nog extra water nodig hebben tot hun wortelstelsel voldoende is uitgegroeid. Bij tegelwipacties wordt weleens geadviseerd om compost of bemeste tuingrond toe te voegen. Mijn ervaring is: doe dat nooit bij het aanplanten van inheemse, droogtebestendige planten. Breng dus geen extra organisch materiaal aan in de bovenste grondlaag want dat maakt planten extreem gevoelig voor uitdroging. Zo'n bovenlaag zuigt namelijk water op en er komen voedingsstoffen vrij. Zelfs de meest geharde zandplanten gaan

dan lekker oppervlakkig in die bovenlaag wortelen, daar zit immers het voedsel en vocht. Het gevolg is dat ze verdrogen in de eerste de beste droge periode. Plaats droogtebestendige inheemse planten dus gewoon in het zand, dan sturen ze, op zoek naar water en voedingsstoffen, hun wortels de diepte in. Diep, dieper, diepst en daar is altijd wat te vinden. Zo kweek je sterke, weerbare en klimaatadaptieve planten! Als je dat pure zand niet over je hart kunt verkrijgen, meng er dan hooguit 10% onbemeste bladcompost door.

Zie ook:

<https://wildetuinplanten.com>

Martin Stevens kweekt wilde planten bij Kas&Co in Kortenhoef en is, samen met Marlies Huijzer, auteur van 'Wilde planten in eigen tuin'.

Soorten zoals muskkaasjeskruid en rolklaver zijn goed aangepast aan droogte
(Foto: Wolverlei/Martin Stevens)